

ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ
УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ АГРАРНИХ НАУК

СВИНОУС Іван Вікторович

УДК 631.1:637.517.4

ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ І ФОРМУВАННЯ
РИНКУ СВИНИНИ В УКРАЇНІ

Спеціальність 08.07.02 - Економіка сільського
господарства і АПК

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового
ступеня кандидата економічних наук

Київ 1997

АВ 30.00

Дисертація в рукописі

Робота виконана в Інституті аграрної економіки УААН

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
член-кореспондент УААН, заслужений
діяч науки і техніки України
Шпичак Олександр Михайлович,
академік-секретар відділення
економіки УААН

Офіційні опоненти: доктор економічних наук,
член-кореспондент УААН
Пасхавер Борис Йосипович
завідуючий відділом економічних
відносин ІЕ НАН України

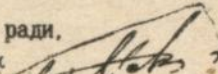
кандидат економічних наук
Коржинський Михайло Пахомович
ІАЕ УААН, старший науковий
співробітник

Провідна організація: Національний аграрний університет
кафедра економіки сільського господарства, Міністерство аг-
ропромислового комплексу України, м. Київ

Захист відбудеться 23 грудня 1997 року на засіданні
спеціалізованої вченої ради Д.26.350.01 Інституті аграрної
економіки УААН за адресою: 252127, м. Київ-127, вул. Героїв
Оборони 10, конференц-зал, 3 поверх.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці інститу-
ту.

Автореферат розіслано 20 листопада 1997 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук Малік М. Р.

ЛННБ України ім.В.Стефаника

00751646 (Т)

Загальна характеристика дисертаційної роботи

Вступ. Виробництво свинини є традиційним для України, цьому сприяють національні традиції та природно-кліматичні умови.

Питома вага свинини в структурі виробництва м'яса України в 1996р. становила 37.4%. Рівень споживання свинини в 1996р. становив 13.9 кг на душу населення, а в 1990р. - 20.3 кг.

Як свідчить світовий досвід, свинарству віддають перевагу в більшості країн, адже це скороспіла галузь. Матеріальні витрати на виробництво одиниці продукції яловичини та свинини мають незначну різницю, але в той же час коефіцієнт обігу оборотних коштів в свинарстві в 2 рази менший, ніж в скотарстві.

Стан вивчення проблеми. Значний вклад в дослідження проблем формування і функціонування галузі внесли вчені-аграрники Інституту свинарства УААН, Інституту аграрної економіки УААН, Інституту тваринництва УААН, Національного аграрного університету та ін.

Актуальність теми. Глибока економічна криза, що охопила народне господарство України, позначилась на розвитку свинарства. Так, поголів'я свиней в 1996 р. проти 1990 р. скоротилося на 48% або на 8.2 млн. голів, обсяги виробництва - на 46% або на 715 тис. тонн.

Особливо значні темпи зниження виробництва були в суспільному секторі економіки. Так, поголів'я свиней в 1996 р. проти 1990 р. зменшилось на 61% з 14.1 млн. голів до 5.5 млн. голів, а виробництво, відповідно, з 1048.1 тис. тонн до 237.7 тис. тонн або на 77%.

Головною причиною такого явища стала низька купівельна спроможність населення, що обумовило спад споживання свинини в 1996р. проти 1990р. на 43%, а також диспаритет ціи на свинину та матеріальні засоби і послуги, що надаються сільському господарству. Останнє сприяло тому, що виробництво свинини в громадському секторі в 1996р. було збиткове. Рівень збитковості становив -42.1%.

На відміну від виробника суспільного сектора, в приват-

ному секторі спостерігається незначне збільшення поголів'я свиней. Так, в 1996 р. проти 1990 р. поголів'я свиней зросло на 7% або 0.4 млн. голів.

При таких економічних умовах створюється видимість не-ревиборництва свинини, що значно погіршує умови реалізації продукції свинарства, спричиняє скорочення обсягів виробництва даного виду сільськогосподарської продукції.

У зв'язку з недосконалим вивченням причин такої ситуації виникла потреба в дослідженні процесу формування і функціонування ринку свинини.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є визначення найбільш сприятливих умов виробництва та реалізації свинини в суспільному та приватному секторах економіки, визначення можливих шляхів вдосконалення системи ціноутворення на продукцію свинарства відповідно до вимог ринку.

Досягнення цієї мети потребує вирішення ряду завдань:

- вивчення теоретико-методологічних основ процесу формування і функціонування ринку свинини;
- визначення та обґрунтування структурних зрушень у виробництві та реалізації свинини по категоріях господарств;
- вивчення формування затрат виробництва свинини в приватному та суспільному секторах економіки в умовах формування ринкових відносин;
- вивчення впливу цін на ефективність виробництва свинини в суспільному та приватному секторах економіки;
- вивчення процесу ціноутворення на продукцію свинарства;
- обґрунтування напрямків вдосконалення ціноутворення на продукцію свинарства.

Предмет дослідження - економічні відносини при формуванні ринку свинини, що включають в себе відстеження процесу формування цін та витрат на етапах від виробництва до споживання по ланцюгу: виробник суспільного та приватного сектора - переробне підприємство - роздрібна торгівля. Дослідження охоплюють період з 1990 по 1997 рр.

Інформаційною базою дослідження є дані Міністерства агропромислового комплексу України, Державного Комітету по статистиці, спеціальна література вітчизняних та зарубіжних авторів з досліджуваних проблем, результати анкетних дослід-

жень індивідуальних приватних господарств, м'ясоторговців, покупців, тощо.

Об'єктом дослідження є виробники свинини різних форм власності, переробні підприємства та підприємства торгівлі України. Детальні дослідження економічних процесів, пов'язаних з виробництвом, переробкою та реалізацією свинини, проводилися на базі колективного сільськогосподарського підприємства "Колос" Бобринецького району Кіровоградської області, агрофірми "Смотрич" Хмельницького району Хмельницької області, Хмельницького м'ясокомбінату, Ігвардійського споживчого товариства Хмельницького району Хмельницької області, а також 35 приватних господарств Хмельницької, Вінницької, Кіровоградської областей, 60 м'ясоторговців Хмельницького продовольчого ринку, Деміївського продовольчого ринку міста Києва.

Методологія і методи дослідження. Теоретична та методологічна основа дослідження базується на наукових роботах вітчизняних та зарубіжних вчених, на основних принципах економічних законів та нормативно-законодавчій базі України щодо особливостей розвитку АПК в умовах формування ринкових відносин.

Аналіз досліджень проводився за допомогою абстрактно-логічного, економічно-статистичного, економіко-математичного та монографічного методів.

Наукова новизна результатів дослідження, які вносяться на захист. В умовах становлення ринкових відносин в Україні досліджені економічні проблеми формування ринку свинини:

- проаналізовано тенденції, структурні зміни у виробництві, економічній ефективності виробництва свинини та визначені причини, що їх обумовили;

- вперше визначено економічна ефективність виробництва свинини в приватному секторі та причини, що обумовили ефективне її виробництво;

- визначені основні фактори впливу на пропозицію товару (поголів'я, обсяги виробництва в суспільному та приватному секторах економіки, імпорт свинини)

- визначені фактори впливу на попит;

- обґрунтовано найбільш раціональні шляхи зниження собівартості продукції;

- запропоновано систему вдосконалення процесу ціноутворення на продукцію свинарства.

Практичне значення дослідження полягає в:

- тому, що в умовах формування ринкових відносин запропонований аналіз формування цін та витрат продукції свинарства від виробника (при різних формах господарювання) до споживача;

- запропонованні цін підтримки виробника свинини на основі нормативного рівня собівартості та нормативного рівня середньодобових приростів;

- запропонованні нових економічних стимулів щодо підвищення виробництва якісної свинини.

Особистий внесок дисертанта у розробку наукових результатів:

- досліджено сучасний стан ринку свинини в Україні;

- розроблені методичні підходи визначення затрат і ефективності виробництва свинини в приватному секторі;

- розроблені підходи визначення ефективності діяльності торгівельних посередників;

- обґрунтовано методичні основи формування цін на продукцію свинарства в умовах формування ринкових відносин.

Зв'язок автора з науковими програмами. Автор прийняв участь в розрахунку протекційних показників на продукцію свинарства відповідно до Методики, запропонованої Міжнародним банком реконструкції та розвитку.

За участю автора були підготовлені оглядові звіти ринку свинини в межах реалізації "Програми технічної допомоги по створенню системи аналізу ринку в Україні" Служби Економічних Досліджень Міністерства сільського господарства США. УДК 658.871:63

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертаційної роботи були використанні для розробки методології ціноутворення та інфраструктури ринку свинини в перехідний період до ринкової економіки.

Результати досліджень були використані для підвищення ефективності виробництва свинини в умовах ринкових відносин в суспільному та приватному секторах в деяких регіонах Кіровоградської та Хмельницької областей і доповідались на студентській науково-практичній конференції (1997р. м.Умань).

Публікація результатів дослідження. По темі дисертації надруковано 6 наукові роботи загальним обсягом 1.9 др. арк.

Структура дисертаційної роботи. Дисертаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та пропозиції і викладена на 156 сторінках машинописного тексту, містить 27 таблиць і 3 графіки, 6 додатків.

2. Основний зміст дисертаційної роботи

Перший розділ "Теоретичні основи економічного механізму формування і функціонування ринку свинини". В даному розділі розкриті погляди науковців з питань ринкового механізму і його елементів. Розглянуті основні ринки свинини, їх особливості, вимоги до товарів, механізм їх функціонування.

При розгляді ринку свинини країн світу чітко проявляється їх особливість, що залежить від традицій народу, особливостей природно-кліматичних умов та економічного розвитку країни.

На особливу увагу заслуговує питання державного регулювання ринку свинини. Як свідчить досвід країн - світових виробників свинини, її функції спрямовані на стимулювання виробництва продукції свинарства, повне забезпечення власних потреб в даному виді продукції та на зростання експорту. Відсутність державного втручання в процес формування ринкових відносин в свинарстві України привела до катастрофічних наслідків.

В другому розділі дисертаційної роботи "Сучасний стан ринку свинини" розглянутий в економічному аспекті стан ринку свинини. Особлива увага звернута на стан існуючих продовольчих ринків, оскільки економічні явища, які там відбуваються, достатньо не вивчені і не систематизовані. Проаналізовано економічний стан основних виробників та підприємств по переробці свинини в залежності від форм власності. Основна увага приділяється формуванню роздрібною ціни, вивченню факторів впливу на ціну.

В ході дослідження виявлено різні тенденції в зміні поголів'я в залежності від форм власності. Поголів'я свиней у суспільному секторі України скоротилося в 1996р. проти 1990р. на 61%. У цей же час спостерігається збільшення його

в приватному секторі на 7%. Однак останнє далеко не компенсувало скорочення поголів'я в суспільному секторі, що призвело до зменшення загальної чисельності свиней на 48%.

Такі зміни зумовлені рядом причин. По-перше, виробництво свинини в суспільному секторі тривалий час збиткове, що обумовлено низькими закупівельними цінами при реалізації свиней у'ясокомбінатам. По-друге, виробництво свинини у приватному секторі стало певною мірою вимушеним заходом. Оно є одним із важливих джерел поповнення сімейного бюджету. Це зумовлено несвоечасністю виплати та мізерністю самої оплати праці в суспільному секторі, а також виплатою заробітної плати зерном.

При цьому слід зауважити, що фермерські господарства практично не займаються виробництвом продукції свинарства у зв'язку із його збитковістю.

Ми поділяємо думку члена-кореспондента УААН Шпичака О.М., що повсякденний спад виробництва свинини зумовлений причинами макроекономічного рівня, відсутністю елементарної еквівалентності обміну між сільським господарством і галузями, що його обслуговують. Суспільний сектор в нинішніх умовах виконує функцію соціального захисту всього населення нашої країни, яке має дуже низьку купівельну спроможність. Так, якщо нормативна собівартість 1 т свинини у суспільному секторі навіть за середньодобових приростів 230 г (фактично 92-110 г) становить 2834 гривень, а фактична закупівельна ціна реалізації станом на 1.11.97 р. була 2300 гривень, то суспільний сектор за рахунок своїх внутрішніх ресурсів на кожній тонні реалізованої свинини дотує кінцевого споживача в розмірі 534 гривень (2834-2300). У зв'язку з тим, що таке дотування здійснюється вже протягом кількох років, то це і зумовило скорочення виробництва. Слід зазначити, що останнє за даних умов повністю здійснюється за законами ринкової економіки. Сільськогосподарський товаровиробник не може тривалий час виробляти збиткову продукцію. Виробництво буде скорочуватися доти, поки попит і пропозиція не урівноважаться у точці, де ціна реалізації, як мінімум, буде замінювати витрати виробництва. Це переконливо підтверджує цінова ситуація на продовольчих ринках міст України в 1997 р. Ціни на свининну на міських ринках у вересні 1997р. були вдвічі ви-

щі, ніж в лютому-січні цього ж року. Закупівельні ціни м'ясопереробних підприємств та торговельних посередників зросли лише на 40 - 50%. Проте необхідно відзначити, що даний рівень цін не задовольняє товаровиробника суспільного та приватного секторів економіки.

Реалізація свиней підприємствами суспільного сектору здійснюється по маркетингових каналах: заготівельним організаціям, споживспілці, на ринку, через магазини, ларки, палатки, по бартеру та інших. В останні роки зменшилась реалізація через державні заготівельні організації з 84.3% в 1991 р. до 37.4% в 1996 р. Зросла питома вага реалізації на ринку через магазини, ларки, палатки відповідно з 6.1% до 31.5%, населенню (з урахуванням продажу та видачі в рахунок оплати праці) - з 7.8% до 30.2%. З'явився новий канал реалізації - за бартерними угодами.

Відповідно до наших анкетних досліджень, приватник переважно реалізує свою продукцію безпосередньо на ринку або торговим посередникам. Так, в 1996р. 65% приватників продавали свинину самі на Хмельницькому продовольчому ринку, 35% - віддавали посередникам. Жоден приватник не реалізував тварин м'ясокомбінату, куди реалізують продукцію господарства суспільного сектора. Останнє зумовлено низьким рівнем цін та несвоєчасністю розрахунків.

Проте, з травня 1997р. відбулася переорієнтація м'ясопереробних підприємств по каналах забезпечення сировиною. Зросла кількість надходження свиней від індивідуальних товаровиробників. Це викликано підвищенням закупівельних цін, скороченням періоду розрахунку за продану продукцію до 2-3 годин, що в умовах кризової ситуації в економіці країни зводять ризик реалізації до нуля.

В цілому надходження даного товару на ринок досить рівномірне, чіткої сезонності не можна виділити. Господарства суспільного сектора реалізують свинину рівномірно на протязі року. Проте в приватному секторі сезонні коливання мають місце. Найбільша кількість забитих свиней надходить в осінньо-зимовий період, найменша кількість - в весняно-літні місяці. Як свідчать результати анкетного дослідження, 71% приватних господарств реалізують свою продукцію головним чином восени та взимку, 5% - весною. Основна причина - тяжкі

умови стійлового періоду та забезпеченість кормами. 24% приватників реалізують свою продукцію на протязі року, але це нетипове явище. Це пояснюється, в першу чергу, відсутністю та нерівномірністю надходження коштів до бюджету приватника.

Необхідно відзначити, що рівень купівельної спроможності потенційного споживача впливає на об'єми споживання того чи іншого виду свинини, відповідно до цього і коливаються співвідношення цін на сало та м'ясо. З падінням платоспроможності населення зростають об'єми споживання сала та свинини низького гатунку і знижується співвідношення цін між салом та м'ясом. (табл. 1)

Таблиця 1 - Динаміка реалізації сала та м'яса на колгоспних ринках України, купівельної здатності населення та цінового співвідношення на сало та м'ясо*

РІК	Об'єми реалізації сала		Об'єми реалізації м'яса		купівельна здатність населення		Співвідношення між цінами на сало та м'ясо
	тис. т.	в % до 1990р	тис. т.	в % до 1990р	кг м'яса	в % до 1990р.	
1990	17.6	100	35.1	100	66.7	100	1:3.0
1991	18.4	104	35.2	101	56.7	85	1:2.6
1992	18.6	106	35.6	101	43.7	66	1:2.5
1993	19.9	113	38.3	109	22.3	33	1:2.3
1994	22.3	127	42.6	121	19.3	29	1:1.8
1995	24.0	136	43.7	124	13.5	20	1:1.4
1996	36.1	205	67.1	191	12.9	19	1:1.4

* за даними продовольчих ринків 53 міст України

На дане співвідношення впливає наближення чи віддалення від свят, а також дні тижня і місяця. Так, на основі систематичних спостережень на Деміївському ринку міста Києва (зроблено 267 спостережень) було виявлено, що на протязі вересня - листопада та на початку грудня 1996р. співвідношення між ціною сала та м'яса коливалося від 1:1 до 1:1.4, але з 16-17 грудня 1996р. співвідношення змінюється і на кінець місяця становило 1:1.7-1:1.8, перед різдвяними святами співвідношення було 1:2.1. Після свят дане співвідношення почало знижуватися. Найнижчий рівень цінового співвідношення між м'ясом та салом спостерігається на початку тижня, найвищий - в п'ятницю і до дванадцятої години в суботу. В неділю дане співвідношення нижче, ніж в суботу.

Виробництво свинини в суспільному секторі України в 1995-1996рр. було збитковим (табл.2). Видимість рентабельності 1990-1994рр. зумовлена недостовірністю даних про собівартість продукції. Це викликано тим, що в умовах інфляції існуюча система бухгалтерського обліку занижувала реальний показник собівартості реалізованої продукції. Так, за даними статистичної звітності собівартість приросту 1 ц у 1996 р. становила 436.55 гривень, а повна собівартість 1 ц свинини - 256.12 гривень або на 41% менше, що на перший погляд здається неможливим. Це зумовлено тим, що собівартість приросту свинини перебуває ближче до моменту реалізації і визначається за 12 міс. 1996 р., а повна собівартість - за 19 міс. (12 міс. 1996 р. та 7 міс. 1995 р.). Проте і цей показник собівартості не відповідає дійсності на момент реалізації про-

Таблиця 2 - Економічна ефективність виробництва свинини в господарствах суспільного сектора України

Показники	1990 р.	1993 р.	1996 р. *
Середній добовий приріст, г	229	153	111
Собівартість 1ц приросту, тис.крб	0.23	312.8	436.55
Прямі затрати праці, люд.-год.	31.2	58.3	95.1
Витрати корму на 1 ц приросту, ц к.о.	9.85	14.78	19.13
Падіж, %	4.3	9.2	12.3
Середня вага реалізованої голови, кг	127	96	90
Вік реалізованої свині, міс.	18	18	19
Повна собівартість 1 ц живої маси, тис. крб.	0.22	182.11	256.1
Ціна реалізації 1 ц живої маси, тис. крб.	0.28	304.24	148.3
Рівень рентабельності, %	27.3	67.1	-42.1

* вартісні показники у гривнях

дукції. Згідно методики, розробленою у відділі ціноутворення та інфраструктури ринку Інституту аграрної економіки УААН (Київ, ІАЕ, 1994-1996рр.), собівартість 1 ц живої ваги свинини станом на 1 січня 1997 р. становила 263 гривень. Якщо врахувати, що це нормативний рівень собівартості 1 ц свинини, визначений при середньодобових приростах 230 г, а не 111-117 г, які мали місце в 1995-1996 рр., то стає зрозумілим, що господарствам суспільного сектора ціна заміщає витрати лише наполовину. А якщо зважити, що оплата за реалізо-

вану продукцію здійснювалася ще й із запізненням, то реальний фінансовий стан господарств був ще гіршим.

Економічна ефективність виробництва свинини у приватному секторі значно вища, ніж в суспільному секторі, і це викликано рядом причин. На сьогодні продуктивність тварин у приватному секторі значно вища, ніж у суспільному, що зумовлено більшою збалансованістю раціону годівлі, кращими

Таблиця 3 - Аналіз затрат на виробництво, переробку і реалізацію 1 ц свинини в приватних господарствах станом на 1.10.97р., гривнів.

Показники	приватне господарство №1	приватне господарство №2
Вартість кормів	280	170
Оплата праці	13	9
Ветеринарне обслуговування	16	22
у тому числі:		
ветеринарний огляд	11	17
кастрування	5	5
Амортизація	20	26
Пальне	35	43
Електроенергія	6	9
Вартість молодняка	27	26
Інші витрати	14	16
Всього виробничих витрат	411	321
Побічна продукція	7	7
Супутня продукція	61	61
Основна продукція	343	254
Витрати на забій	22	22
Затрати на реалізацію	50	50
Усього затрат	415	326
Виручка (по живій вазі)	488	488
Прибуток	73	162
Рентабельність, %	17.5	49.6

умовами утримання тварин, меншим падежем свиней тощо. У приватному секторі дещо нижчі витрати виробництва в розрахунку на одиницю продукції завдяки вищій продуктивності тварин, більш низьким амортизаційним відрахуванням. Проте аналіз показує, що за всіх покупних кормів витрати виробництва в індивідуальному секторі будуть не нижчими, ніж у суспільному. (табл.3, табл.4).

Ми поділяємо думку члена-кореспондента УАН Шпичака О.М., що головною причиною більш ефективного виробництва

Таблиця 4 - Економічна ефективність виробництва свинини у двох приватних господарствах Хмельницької області за 1996р.

Показники	приватне господарство №1	приватне господарство №2
Середньодобовий приріст, г	484	505
Середня вага голови, кг	160	200
Вік тварини, міс.	13	14
Витрати корму на 1 ц приросту, ц к.о.	10.9	9.3

свинини в індивідуальному секторі, ніж у суспільному, є те, що господарства функціонують в різних економічних середовищах. Так, суспільний сектор реалізує продукцію м'ясокомбінатам по закупівельним цінам. Приватник реалізує за роздрібною ціною, яка в 2.5-3 рази вища, ніж закупівельна ціна м'ясопереробних підприємств. При цьому через продукцію колективного господарства в бюджет сплачується ПДВ, здійснюється відрахування у фонд соціального захисту та на ліквідацію наслідків Чорнобильської аварії. Ці відрахування в умовах непокриття ціною витрат виробництва мають характер не нарахувань, а прямих податків. Приватний сектор не сплачує цих податків у державний бюджет, він практично дотується із нього. Крім того індивідуал отримує із суспільного сектора частину безкоштовних кормів.

В третьому розділі "Удосконалення економічного механізму формування і функціонування ринку свинини" основний акцент зроблений на питаннях:

- 1) методика визначення собівартості в умовах інфляції;
- 2) шляхи зниження собівартості продукції;
- 3) ціновий механізм;
- 4) ціна і якість.

Економічно виправданим в даних умовах є визначення собівартості за методикою оперативного визначення витрат виробництва та формування цін на продукцію сільського господарства і переробної промисловості в умовах інфляції. Дана методика дозволяє визначати собівартість співставну у часі з цінами реалізації. В основу даної наукової розробки покладено використання у фізичних одиницях витрат трудових та матеріальних ресурсів у розрахунку на одиницю продукції, які

оцінюються за цінами на момент реалізації. Нормативною базою для формування собівартості в частині натурального виміру витрат стає типова технологічна карта вирощування свиней. Автором роботи були запропоновані наступні заходи по вдосконаленню існуючої методики:

- визначення амортизаційних відрахувань та відрахувань на ремонти з урахуванням ступеню завантаженості виробничих приміщень:

- запропоновано розрахунок статей затрат " Падіж" та " Затрати на організацію та управління виробництвом". (табл.5)

Таблиця 5 - Розрахункова собівартість тонни привісу свиней

Статті витрат	Витрати на тонну основної продукції		Структура витрат, в %
	В натуральному виразі	В грн.	
1. Оплата праці (пряма і непряма), люд.-год.	524	498.38	15.4
2. Нарахування на оплату праці (49 %)		244.21	7.5
3. Корми (без пального), т корм.од.	9.2	1580.10	48.9
4. Засоби захисту тварин		22.22	0.6
5. Пально-мастильні матеріали, кг	594	270.86	8.3
в т.ч. в кормах	291	132.70	4.1
6. Електроенергія, кВт-год.	900	55.98	1.7
7. Амортизація (без кормовиробництва)		182.38	5.6
8. Ремонти (поточні, без кормовиробництва)		182.38	5.6
9. Інші матеріальні витрати		75.91	2.3
10. Проценти за короткотермінові позички (3,5 % до собівартості)		-	-
11. Страхові платежі (без кормовиробництва)		31.44	0.9
12. Затрати на організацію та управління		6.26	0.2
13. Падіж		78.59	3.0
14. Виробничі витрати, всього		3228.86	100.0
13. Витрати на побічну продукцію		39.99	
14. Собівартість виробнича		3188.72	

В умовах вільного ціноутворення вважається за доцільне формувати ціну на живих свиней з використанням "свино-зернового співвідношення". Дане співвідношення ґрунтується на основі нормативних витрат концентрованих кормів (в перерахунку на зерно), питомої ваги в структурі собівартості виробництва свинини концентрованих кормів, а також певного рівня рентабельності, який би забезпечив розширене виробництво. Розмір

прибутку повинен коригуватися в залежності від рівня інфляційного очікування та рівня ризику виробництва та реалізації продукції.

Вважаємо доцільним при формуванні цін на продукти переробки, в першу чергу, орієнтуватися на попит потенційного споживача.

Виробництво свинини у приватних господарствах, де утримуються 1-3 голови - анахронізм розвинутого суспільства, через надзвичайно низьку продуктивність праці і відсутність глибокої переробки сировини. Правда, для нашої кризової економіки це тимчасовий вихід. Але основна частка виробництва свинини в Україні повинна бути зосереджена у спеціалізованих господарствах, де слід забезпечити економічні умови для конкурентоздатних приватних чи громадських господарств, але на більш високому промисловому рівні, де зосереджується виробництво, забій і реалізація кінцевої продукції за роздрібними цінами.

Головне завдання держави в даний час полягає в наданні рівних економічних умов товаровиробникам свинини приватного і громадського секторів економіки і захисті внутрішнього ринку від закордонних товаровиробників.

За даних умов вважаємо за необхідне в Україні ввести систему державної підтримки. Для цього слід ввести систему квотування в розмірах, вкрай необхідних для продовольчої державної безпеки. Квоти довести до конкретних господарств, які мають середньодобові прирости свиней не нижче 230 г та собівартість 1 т нижче 2322 гривень.

На квотовану продукцію ввести систему гарантованих цін підтримки на рівні нормативної собівартості і 5% рентабельності, що забезпечувало б хоча б просте відтворення галузі. Розмір дотацій встановити на 1 т квотованої продукції, що реалізується в заготівельні організації.

При цьому слід зауважити, що згадана система цінової підтримки буде ефективна лише за умови відстрочки боргів сільського господарства або надходження дотаційних коштів на спеціальний рахунок, який використовувався б лише на технологічні цілі виробництва продукції.

Висновки

Вивчення ринку свинини в Україні в умовах формування ринкових відносин виявило основні причини його недосконалості: відсутність збалансованості між попитом та пропозицією, різкі коливання ринкових цін на продукцію свинарства. Кризова ситуація в галузі свинарства, зростання імпорту свинини при подальшому зниженні споживання даного виду м'ясопродуктів може привести до припинення товарного виробництва свинини в Україні.

За даних обставин необхідно удосконалити систему ціноутворення, яка б відповідала вимогам ринку. Система ціноутворення повинна поєднувати елементи вільного ціноутворення і державного регулювання.

Основними напрямками формування і функціонування ринку свинини в Україні повинні стати:

- створення відповідних економічних і соціальних умов для товаровиробника;
- забезпечення рівних умов функціонування товаровиробників свинини різних форм власності;
- захист власного товарного ринку
- стимулювання експорту продукції свинарства;
- стимулювання підвищення якості виробництва свинини;
- підвищення купівельної спроможності споживача.

3. Список робіт, опублікованих по темі дисертації.

1. Свиноус І.В. Взаємозв'язок і вплив ринкових факторів на ціну свинини // Вісник аграрної науки, 1996 - №5. - С. 80-83.

2. Ксенофонтов М.М., Свиноус І.В. Співвідношення між цінами на свинину та зерно - один із факторів регулювання ринку свинини // Вісник аграрної науки, 1996 - №6 - С. 81-83., в т.ч. автора - С. 82-83.

3. Лигичак О.М., Свиноус І.В. Економічні проблеми виробництва свинини в Україні // Вісник аграрної науки, 1997. - №1. - С. 71-79., в т.ч. автора - С. 72-79.

4. Печко В.П., Свиноус І.В. Свинина // Ціноутворення в

умовах формування ринкових відносин в АПК: - К., 1997. - С.458-466 -- Розд.V, підрозд. 5.2.2, в т.ч. автора - С.460-466.

5. Печко В.П., Свиноус І.В. В колхозе и свинья не выжи- вет//Бизнес, 1997. - №35 - С. 56-57., в т.ч. автора С.57.

6. Печко В.П. Свиноус І.В. Ринок м'яса свиней //Ринок сільськогосподарської продукції в Україні: поточна кон'юнк- тура і прогноз - К., С.104-114., в т.ч. автора С.105-107

Свиноус І.В. Економічний механізм формування і функціо- нування ринку свинини в Україні. Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.07.02 - Економіка сільського господарства і АПК. Інститут аграрної економіки УАН, Київ, 1997.

Запропоновані науково-обґрунтовані положення дисерта- ції: оцінка сучасного стану ринку свинини в Україні: дано аналіз ефективності виробництва, переробки, реалізації сви- нини в суспільному та приватному секторах економіки в умовах ринкових відносин: обґрунтовані основні напрямки зниження собівартості виробництва в суспільному секторі: методичні підходи до оперативного визначення затрат виробництва і фор- мування цін на свинину в умовах ринкових перетворень.

Ключові слова: свинина, кон'юнктура, ринок, попит, про- позиція, ціноутворення, державне регулювання.

Свиноус І.В. Экономический механизм формирования и функционирования рынка свинины. Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата эконо- мических наук по специальности 08.07.02. - Экономика сель- ского хозяйства и АПК. Институт аграрной экономики УАН, Ки- ев, 1997.

Предложены научно-обоснованные положения диссертации: оценка современного состояния рынка свинины в Украине: дан анализ эффективности производства, переработки, реализации свинины в общественном и частном секторах экономики в усло- виях рыночных отношений: обоснованы основные направления снижения себестоимости производства свинины в общественном

секторе: методические подходы к оперативному определению затрат производства и формированию цен на свинину в условиях рыночных преобразований.

Ключевые слова: свинина, конъюнктура, цена, рынок, спрос, предложение, государственное регулирование.

Svinous I.V. Economic Mechanism of the Pork Market Formation and Functioning in Ukraine. Manuskript.

The thesis submitted for granting a scientific degree of the Candidate of Economic Sciences according to major 06.07.02 - "Economic of Agriculture and AUC" at the Institute of Agricultural Economics affiliated with UAAS, Kiev, 1997.

Scientific valid provisions of the thesis have been offered: the estimate of present economical situation on pork market in Ukraine; the cost-effectiveness analysis of pork production, processing and marketing by public and private agrarian sectors; basic ways to cut product cost at the public sector; methodical approaches to the operative definition of production costs and price formation of pork under conditions of market transformation.

Key words: pork, conjuncture, price, market, demand, supply, price, state regulation.

Підписано до друку "19" 10 1997 р. Формат 60x84
I/16. Папір друк. Обл. -вид. арк. 1.0. Ум. друк. арк. 1.0.
Тираж 100 прим. Сам. 94. -ДОН Інституту аграрної економіки
УАНН. 252127, м. Київ - 127, вул. Героїв Оборони, 8.

AB 38.889